

pesniški izraz zvečine na moč racionalen in včasih nekolikanj preveč obleden, saj ne dopušča večje figurativnosti. Odtod izhaja velika previdnost njegovih pesniških formulacij in skorajda akademska zadržanost večine stihov. Upošteva le tiste poetske elemente, ki so v otroški poeziji že ustaljena praksa in so se doslej vselej izkazali za učinkovite, kot so hiperbola, eksklamacija, ponavljanje, personifikacija itd. Dosledno se poslužuje glasovnih figur, predvsem rime, ki skupaj z gladko tekočim ritmom daje pesnim videz velike prožnosti in tehnične dovršenosti.

Brez dvoma so Krakarju najbolj uspele tiste stvaritve, kjer je znal projekciji resničnosti v otrokov pojmovni mehanizem pridružiti ustrezen, emocionalno prežet izraz in dovršeno verzno tehniko (npr. *Ah, Češnja v belem*). Tu in tam pa so mu kljub kreativno učinkovitemu začetku na koncu vendarle pošle ustvarjalne moči in se pesem prav tam, kjer naj bi se strnila v krepko poanto, po sili zaključila s slabo izbranimi deklarativnimi verzi (npr. *Tema*).

Kljub temu in še nekaterim manjšim nesporazumom pa knjiga v celoti zapušča ugoden vtis. Pri tem pa bi bilo vendarle želeto, da se naša mladinska lirika nekolikanj oprusti že kar neprijetne konkretnosti in se dvigne nadnje k širšim liričnim perspektivam, ki jih nudi večje upoštevanje čiste domišljije, saj je tak neempirični odnos do snovi otroku veliko bolj nov in privlačen, zato ga tudi duhovno bolj zaposli, kar nedvomno tvorno vpliva na njegov intelektualni in čustveni razvoj in hkrati bogati tudi njegove domišljijske zmožnosti.

Domiselne, lirično stilizirane ilustracije Miklavža Omersa vizualno dopolnjujejo Krakarjevo besedilo. Brez dvoma je avtor z njimi izpričal velik posluh za otroško doživljanje. V njih se je zelo prepričljivo sprostila avtorjeva domišljija, ki tvorno posega v njegovo likovno govorico in se hkrati ustvarjalno zrašča s fantazijskimi elementi pesmi.

Niko Grafenauer

MIROSLAV KRLEŽA, DESET KRVAVIH LET

Dela, ki tvorijo jedro Krleževega ustvarjanja in po katerih ga najbolj poznamo, so nastala še pred vojno; to so na primer vojne novele *Hrvatski bog Mars*, roman *Povratek Filipa Latinovicza*, prozni in dramski ciklus o Glembočevih in lirična zbirka v kajkavščini *Balade Petrice Kerempuha*. V njih pronicljivo razkriva in razčlenjuje agonijo meščanske družbe. Takšna tematika ni nova niti v hrvatski književnosti (Vojnović, Novak, Djalski, Leskovar), še manj v svetovni (npr. Balzac, Zola, Proust, Ibsen, Strindberg, Mann, Galsworthy, Dostojevski, Gorki...), nov pa je pristop do nje; ta je neusmiljeno napadalen, jezljiv in vsestranski. Krležovo literaturo, ki jo vseskozi preveva polemičen veter, bi mogli po njenih osnovnih vsebinskih in miselnih značilnostih uvrstiti med kulturno-zgodovinske, socialno-kritične ali psihološko-analitične študije. Ta način pisanja mu je določal njegov odnos do obravnavane snovi, ki mu je nudila dvojne bogatih inspiracijskih virov: brutalnost prve svetovne vojne in spor s povojnim svetom.

Pričujoča knjiga* prinaša izbor iz pisateljevega opusa, ki v slovenski prevodni književnosti ni znan, tvori pa približno dve tretjini njegovega celot-

* Miroslav Krleža: *Deset krvavih let* in drugi politični eseji. Prevedel Josip Vidmar. Opremil Uroš Vagaja. Založila Državna založba Slovenije. Ljubljana 1962. 465 + (VI) str.

nega dela. Navajeni smo bili, da smo govorili o Krleži kot liriku, novelistu, romanopiscu in dramatiku, redkokdaj pa smo omenili njegovo publicistiko; ta obsega študije, članke, govore, dnevnike, potopise in polemike. Tudi po vojni, ko je postal redkobeseden verjetno zato, ker ni več tistega družbenega razreda, ki ga je imel prej dolga leta v precepu, torej ko je usahnil njegov prvotni inspiracijski vir, je ostal zvest temu oblikovanju, ki — kot kaže — najbolj ustreza naravi njegovega izpovedovanja. Še kadar je pisal »čisto« literaturo, je prestopal meje z esejističnimi izleti.

Vendar Krleževe esejistike ne moremo obravnavati ločeno, ker ima toliko skupnega z njegovo beletristiko, tako da smo včasih celo v zadregi, kam bi uvrstili eno ali drugo, ker se ne da utesniti v klasične okvire posameznih zvrsti. Za celotno Krležovo delo je namreč značilna bohotna fantazija, ki v slapu zliva metaforiko, ta pa se spreminja v odnosu do različnih motivov. Množica slik osupne bravca posebno v esejih zaradi avtorjeve razgledanosti v umetnosti in politiki; prav širina znanja, ki jo podpirajo še citati, pa povzroča, da se marsikdaj težko prebije skozi pragozd miselnih veletočev. Ta značilnost, ki napravi slog težak, razodeva, da je večji del Krleževe literature dostopen le razumnikom.

Prevajanje takšnega dela kljub veliki sorodnosti jezika ali pa prav zaradi tega ni lahko delo. Kos mu more biti le izkušen in vsestransko razgledan prevajavec, kot je Josip Vidmar, ki je marsikatero težavno mesto prevedel verno in z eleganco, za celotno slovenitev pa je značilna visoka jezikovna kultura.

Krleža je vstopil v književnost z željo, da bi oznanjal ljubezen do človeka, ne glede na njegovo politično, narodnostno, državno, rasno in ne vem še katero pripadnost, ki je služila in žal še služi nekaterim kot merilo za vrednotenje človeka. Krleža je tudi zahteval od pisatelja, da prikazuje življenje v koordinatah časa in prostora, resnično, namreč tako, kakor ga on vidi, ne pa, da prepisuje tisto, kar je že napisano. Ta knjiga predvojnih esejev, polna podatkov dokumentarne vrednosti, potrjuje misel, da je to zahtevo prvi izpolnil sam, hkrati pa jasno izpričuje tudi dejstvo, da vsebuje ta obsežni del njegovega pisanja vrsto sestavin, ki zaradi uslug dnevnim potrebam nimajo trajne literarne vrednosti.

Novi prevod nas tudi lahko nekoliko opomni, koliko je že bilo izrečenega o odnosih med našo in drugimi jugoslovanskimi književnostmi, namreč o medsebojnih književnih in sploh kulturnih stikih, med drugim tudi to, da je razdalja med Ljubljano in Zagrebom večja kot med Ljubljano in na primer Londonom, Parizom, Rimom ali Dunajem. Z Zagrebom še gre, toda teže je z Beogradom, kaj šele s Sarajevom, Skopjem in Titogradom. Njihova književna dejavnost gre tiho mimo nas, kolikor nas priložnostni prevodi in komentarji občasno ne opozore, dá, celo presenetijo o literarnem ustvarjanju preko Kolpe, toda globljih stikov — priznajmo — ni. Koliko je pri nas na primer tistih, ki berejo v originalu dela s srbohrvaškega ali makedonskega jezikovnega področja? S prevodi ni dosti bolje! Ne morem se znebiti misli, da je bil Andrić ob podelitvi Nobelove nagrade pravo odkritje tudi za marsikaterega Slovenca. Marsikaj bo še treba napraviti, da ne bo ostalo le pri besedah o kulturnem sožitju med jugoslovanskimi narodi. Pomembno vlogo ima pri tem nedvomno tudi književnost.

Stanko Šimenc